

Mats Lindberg

Dagens Nyheter

DN-debatt

2011-11-25

Professor i statsvetenskap

Örebro universitet

Sverigedemokraternas nya principprogram 2011

Inför Sverigedemokraternas landsdagar har partiet tagit fram ett förslag till nytt principprogram. Där förutskickas en ideologisk vändpunkt och en ny ideologisk huvudbeteckning. Partiet tidigare ideologi har varit en blandning av, citat, ”sekelskiftets nationalkonservatism och socialdemokratins folkhemstanke”. Nu lanseras i stället socialkonservatism som ny ideologisk huvudbeteckning.

Förslaget har skrivits av Sd:s gruppleddare i riksdagen, Mattias Karlsson, som i sitt förord hänvisar till partiledaren Jimmie Åkesson. Det är alltså partiledningen som vill lansera ett nytt och bättre tänkande. Anledningen är partiets nya roll i riksdag och kommuner. Den nationalistiska principen från principprogrammet 2003 är för snäv som enda ledstjärna. Ideologin behöver breddas och fördjupas. Det nya begreppet socialkonservatism ska fylla detta behov.

Ideologisk kontinuitet

Programförslaget betonar dock den ideologiska kontinuiteten. Beteckningen socialkonservatism sammanfattar bättre den ideologi som partiet har stått för hela tiden: 1) nationalism, 2) värdekonservatism och 3) en solidarisk välfärdsmodell. Partiet vinner självinsikt med den nya beteckningen, framhåller Mattias Karlsson. Men framför allt blir det, citat, ”ännu svårare för våra belackare att sprida lögn om var våra ideologiska rötter finns”. Man vill alltså vrida sig loss från de ofta påpekade ideologiska och personliga kopplingarna bakåt till de nynazistiska och nysvenska rörelserna från partiets första tid.

Innebär denna socialkonservatism med sina tre grundpelare något nytt? En närmare analys visar att den framhållna kontinuiteten stämmer. Nationalkonservatismen i de gamla programmen är rimligen detsamma som ”nationalism och värdekonservatism” i det nya förslaget. Det socialdemokratiska folkhemmet i de gamla programmen är rimligen detsamma som ”solidarisk välfärdsmodell” i det nya. Det är endast etiketten som ändras.

Motivera främlingsfientligheten

Hur ska man då tolka det nya programförslaget? Som jag ser det är det endast ett nytt försök att skapa en smaklig och sammanhållande ideologi för att motivera partiets

huvudsakliga målsättning och existensberättigande: invandringskritiken och svenskhetens bevarande. Betraktar man Sd:s alla partiprogram sedan 1988 finner man att allt som partiets säger om nationen är kopplat till främlingsfientligheten. Världen består av skillnader, och främmande kulturer är ett hot. (Läs Jimmie Åkessons famösa artikel i Aftonbladet 2009.) Uppdraget är ”att rädda vårt land” som Mattias Karlsson uttrycker det i sitt förord. Partiprogrammen har gång på gång, och på olika sätt, försökt formulera en principiell ideologi som ska kunna motivera och legitimera målet om en ren svensk nation. Det nya programförslaget fortsätter på samma spår.

En kulturell definition av nationen

En nyhet är dock synen på vad som definierar den svenska nationen. Medan de tidiga programmen betonade blodsband och etnisk gemenskap betonar det nya programförslaget enbart den kulturella identiteten i språk och traditioner. Detta är ett vanligt mönster i nutida högerextremism och ultranationalism i Europa. Den gamla blodsbandstanken upplevs som allt mer ohållbar och den nya kulturellt definierade nationstanken fungerar faktiskt minst lika bra. Men programförslaget betonar, liksom för att lugna oroliga partimedlemmar, att denna kulturella svenska identitet har rötter tusen år tillbaka i tiden och alltid har vilat sig mot en redan existerande svenskhet.

Att myten om denna ursprungliga och stabila kulturella svenskhet är lika ohållbar som blodsbandstanken verkar inte bekymra partiledningen. Sanningen om Sveriges kulturhistoria allt sedan bondestenålderns megalitgravar är ju att nya utländska kulturimpulser ersätter de gamla utländska kulturimpulserna, ända från början och fram till nu.

En etnisk-kulturell socialgruppsindelning?

Det nya kulturella nationsbegreppet läggs så uttryckligen till grund för att dela in medborgarna i tre kategorier som närmast liknar ett utkast till en apartheidstat. Den första gruppen (I) benämns ”infödda svenskar”. Till denna kategori räknar partiet den som är född i Sverige, men också den som är tidigt adopterad av svensktalande föräldrar med svensk eller nordisk identitet. Den andra gruppen (II) benämns ”assimilerad till den svenska nationen”. Dit räknar partiet den invandrare med icke-svensk bakgrund som, citat:

”talar flytande svenska, uppfattar sig som svensk, lever i enlighet med den svenska kulturen, ser den svenska historien som sin egen och känner större lojalitet med den svenska nationen än någon annan nation”.

Den tredje gruppen (III) utgörs av den som inte är assimilerad enligt dessa kriterier och som därför utgör ett problem och ett hot mot den nationella identiteten och sammanhållningen.

Partiets retoriska dubbelhet

Sverigedemokraterna är ett parti vars politiska tänkande och politiska språk är dubbelt. Särskilt utvecklades denna dubbelhet när partiet bestämde sig för att lämna gatan och komma in i riksdagen. Den inre ideologin är högerextremt ultranationalistisk medan den utåtriktade framtoningen är populistiskt insmickrande. Partiet har helt enkelt två skilda politiska språk. Den inre ideologin har funktionen att hålla samman partimedlemmarna och ge partiet dess målinriktning. Det utåtriktade politiska språket har funktionen att vinna röster och hålla partiet något så när rumsrent. Det krävs hård disciplin för att hålla isär dessa två språkvärldar.

När SD:s partiföreträdare kritiserar ”segregation och sociala problem” uttrycker de alltså inte någon förstående medmänsklighet. De utövar bara sitt partis inövade och ingrodda dubbelspråk och dubbeltänk. De levererar en förment saklig argumentation om sociala missförhållanden på humanistisk grund. Men det underliggande politiska budskapet är att vidga klyftor och förstärka skillnader i stället för att överbrygga dem, allt för att skapa en starkare nationalistisk-främlingsfientlig opinion.

Att partiet nu tänker leverera sin politik under etiketten socialkonservatism ändrar ingenting i detta språkliga dubbelspel. Inte heller ändras den grundläggande politiska målsättningen att *Bevara Sverige Svenskt* (namnet på de aktivistgrupper som en gång grundade partiet).

Socialkonservatism?

Därmed finns det anledning att ifrågasätta själva begreppet socialkonservatism som partiets nya ”ideologiska huvudbeteckning”. Inom konservatismens idétradition innebär socialkonservatism en inkluderande ambition, att inräkna även de fattiga och utstötta i samhällets gemenskap, ofta motiverat utifrån den kristna barmhärtighets- och rättfärdighetstanken. I Sverigedemokraternas version används begreppet tvärtom i en exkluderande ideologi och politik. Den samhällsgemenskap man talar om gäller bara de som är ”infödda svenskar” eller de som på annat sätt har visat sig ha en fullvärdigt svensk ”nationell identitet” enligt kategoriindelningen ovan. Alla andra utpekas som problem eller hot. Beteckningen socialkonservatism skaver. Orden och tankarna haltar.